

Naturvernforbundet

Molde

Molde 04.09.26

Deres sak Bygg-26/00771

postmottak@molde.kommune.no

Klage på vedtak om inngrep i Retiroskogen ved fornying og etablering av kommunale vann- og avløpsledninger ved Retirovegen

Vi viser til vedtak fra byggesakskontoret 19.08.26.

- Naturvernforbundet har ikke merknader til fornying av gamle rør, men etter befarung 1.9 er vi ikke i tvil om at en fortsettelse, på den måten anleggsarbeidet har startet opp på i den sørvestlige delen av Retiroskogen, vil føre til vesentlige, unødvendige og varige skader for natur-, landskap- og kulturverdiene i dette viktige og sårbare grøntområdet.
- Byggesak sin saksbehandling er utilstrekkelig og mangler lovpålagte vurderinger etter naturmangfoldloven.
- Søknaden er ikke behandlet som en dispensasjon fra gjeldende arealplan.
- Det er også vesentlige utfordringer når det gjelder hensynet til Tøndergårdsbekken. Jfr. kravene i vannressursloven.
- Naturvernforbundet konkluderer med behov for en ny saksutredning og et nytt vedtak der natur, kultur- og miljøhensyn må få en sentral plass i byggesak sine vurderinger og med klare rammer med vilkår for måten anleggsarbeidet kan utføres på.

- Hensynet til å avverge uopprettelig miljøskade må veie tyngre enn tiltakshavers interesse i kontinuerlig fremdrift. Vi krever derfor at klagen gis oppsettende virkning i medhold av forvaltningsloven § 42, og at anleggs- og gravearbeidene stanses med øyeblikkelig virkning i påvente av klagebehandlingen.

Krav til saksbehandling etter naturmangfoldloven

Vi vil begrunne klagen med at saksutredningen mangler en vurdering etter §§ 8-12 i naturmangfoldloven. Etter § 7 skal vurderingen framgå av beslutningen. Prinsippene i §§ 8-12 skal legges til grunn for avveiningen som finner sted ved en avgjørelse.

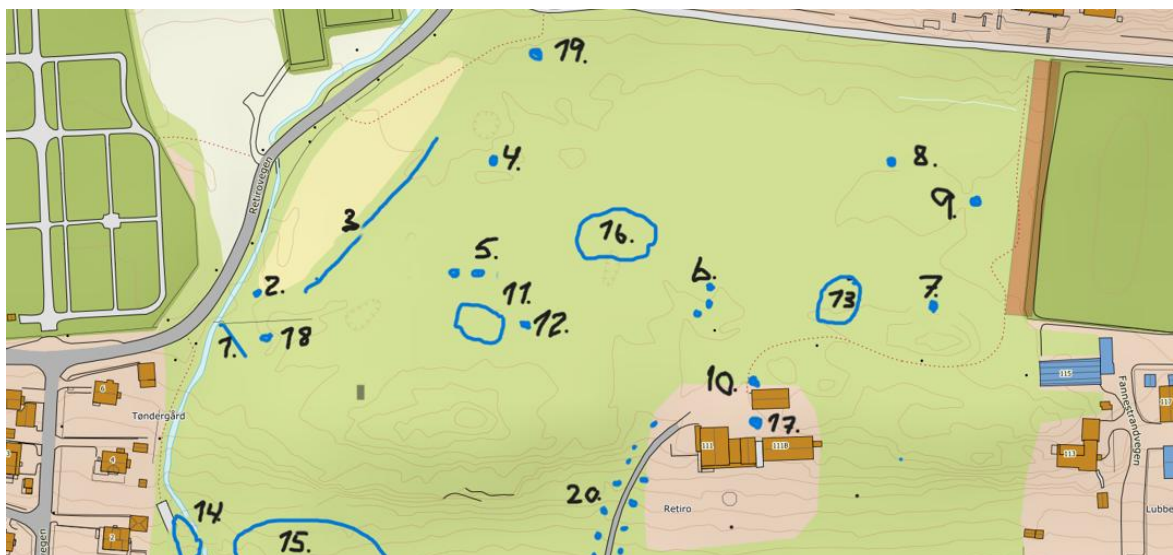
Vi vil videre minne om at etter formålsparagrafen gjelder naturmangfoldloven også landskapsmessige forhold. Det kan ikke være tvil om at en vurdering etter naturmangfoldloven bør se naturmangfoldet og det gamle verneverdige parklandskapet i sammenheng. Selv om det i lang tid har vært på gang en naturlig utvikling der det opprinnelige parklandskapet har endret seg til en skog, er likevel parkstrukturene i landskapet tydelige og verdifulle som blant annet uttrykkes ved de over 100 år gamle trærne.

De lovpålagte vurderingene som mangler i saksutredningen gjelder kunnskapsgrunnlaget i § 8, føre-var-prinsippet i § 9, økosystemtilnærming og samlet belastning i § 10, kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver i § 11 og om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder i § 12.

Vi ønsker en saksutredning der prinsippene blir vurderte og at disse så legges til grunn for en miljørettet og hensynsfull måte å planlegge og følge anleggsarbeidet opp på.

I saksutredningen er det opplyst at administrasjonen har undersøkt eiendommen i relevante databaser og det er ikke funnet noen konflikter i forhold til omsøkt tiltak. Til det vil vi merke at det kan ikke være tvil om at det er mye kunnskap om Retiroskogen i offentlige databaser, men også i andre kilder. Jfr. blant annet rapporten fra 2025 med en vurdering av den kulturhistoriske verdien.

Utredningen viser at parken oppfyller kriteriene for fredning basert på dens høye kunnskaps- opplevels- og bruksverdi. Parkens alder, bevarte hovedstruktur, autentiske elementer og betydning som offentlig grøntanlegg i byens utvikling gir et tydelig grunnlag for fredning. Vi vil også nevne listen sammen med et kart over 20 botaniske element i Retiroparken av stor verdi som ble sendt fra Anders Venås til kommunen sin landskapsarkitekt samt kulturavdelingen i fylkeskommunen i 2025.

Noen botaniske element av stor verdi.

Etter en gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget, vil det være naturlig å vurdere konsekvensene av inngrepene ut fra verdien Retiroskogen har som et helhetlig natur- rekreasjon og kulturområde etter § 10. Blant annet bør enkeltinngrep vurderes opp mot verdien skogen har for mange arter som en del av et helhetlig funksjonsområde. Dette gjelder ikke minst for fuglelivet.

Med tanke på kravet i § 12 vil det være naturlig å vurdere bruk av en mindre gravemaskin med en lang nok arm som kan utføre anleggsarbeidet på en mer skånsom og miljøtilpasset måte enn erfaringen så langt viser. Eventuelt ved bruk av et variert maskinutstyr. En annen mulighet kan være å legge mest mulig av den nye ledningstraseen i Retirovegen eller delvis i vestkanten av den. Dette må utredes.

En gravemaskin som er mer tilpasset vegbygging enn en skånsom utskiftning av rør i Retiroskogen

Plan- og bygningsloven

Vi vil også begrunne klagen med feil og mangelfull utredning etter plan- og bygningsloven. Et viktig prinsipp i forvaltningsretten er at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak.

I vedtaket legger kommunen til grunn Kommunal- og moderniseringsdepartementets tolkningsuttalelse (sak 15/2054-3) om at VA-ledninger i grunnen ikke krever dispensasjon dersom tiltaket *«ikke vil gi varige sår i terrenget eller vanskeliggjøre gjennomføringen av planen»*. Kommunen anfører at dette unntaket kan utvides til grøntstruktur og kulturminne, under den forutsetning at arealene skal tilbakeføres. Vår påstand er at denne rettsanvendelsen er feil.

Departementets uttalelse tar utgangspunkt i rørlegging under etablert vei eller dyrket mark der overflaten kan reetableres umiddelbart. I dette tilfellet er det allerede utført hogst av eldre trær, fjerning av kantvegetasjon og annet anleggsarbeid langs Tøndergårdsbekken. Felling av trær og fjerning av vegetasjonsskjermer kan per definisjon ikke «tilbakeføres» på kort sikt; et slikt inngrep etterlater sår og forringelser som vil ta tiår å gro igjen. Tiltaket faller derfor utenfor departementets unntakskriterier.

I saksutredningen er det opplyst at tiltaket vil delvis gå gjennom kulturminnet Retiroparken. Med dette lagt til grunn, konkluderer kommunen med at omsøkte tiltak ikke er i konflikt med arealformålet grøntstruktur eller med kulturminnet Retiroparken.

Vår påstand er at både planlagt og utført tiltak er i konflikt med vedtatt arealplan til kommuneplanen. Det kommer ikke fram av saksutredningen at grøntområdet også er vedtatt som en hensynssone for kulturmiljø/-båndleggingssone kulturminne med denne planbestemmelsen i § 16.4:

«Det er ikke tillatt å sette i gang tiltak som kan skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på en annen måte utillatelig ødelegge kulturminner innenfor disse områdene, uten tillatelse fra kulturminnemyndighetene, jf. kml. §§ 3 og 8.»

Å etablere en bred anleggskorridor med trefelling og steintipping i og langs vassdraget er i direkte strid med hensynssonens formål om å verne om kulturmiljøet. Vernet av kantvegetasjonen etter vannressursloven står spesielt sterkt.

Et tiltak som strider mot overordnede planformål krever formell dispensasjons-søknad og behandling etter plan- og bygningsloven § 19-2. Ut fra erfaringen som kan legges til grunn, er vi ikke i tvil om at det vil være vanskelig å gjennomføre prosjektet i dette sårbare området, med både et vassdrag og andre verdier, uten at det fører til varige endringer som er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven. Dersom kommunen er i tvil, skulle søknaden fra Molde vann og avløp av også den grunn vært sendt til fylkeskommunen og Statsforvalteren til uttalelse før et vedtak i saken.

Tøndergårdsbekken

Behovet for et miljøtilpasset og hensynsfullt anleggsarbeid gjelder ikke minst Tøndergårdsbekken. Dette er et vassdrag som er et sentralt natur- og landskapselement i en del av Retiroskogen og med ulike opplevelsesverdier og biologiske verdier, men også muligheter som ikke minst restaurering av «Atlanterhavet». Etter kartet vil en del av anleggsarbeidet bli langs bekken og i tillegg blir det et krysningspunkt.

Naturkompetansefirmaet Biota skrev et notat 08.10.25 med tittelen «Retioparken – resultat av kartlegging».

Sitat fra notatet:

«Tøndergårdsbekken (vannforekomstID 105-28-R) renner gjennom den vestlige delen av planområdet, og regnes som den rødlistede naturtypen elvevannmasser på land (nær truet; NT). Vannforekomsten har moderat økologisk tilstand, og kjemisk tilstand er ikke klassifisert (jf. Vann-Nett).»

Sitat fra § 11 i vannressursloven:

«Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr»

Det er ikke noe i saksutredningen som tyder på at kommunen har vært oppmerksom på søknadskravene etter vannressursloven.

Er det nødvendig å ta ut kantvegetasjon langs et vassdrag ved tiltak, er hovedregelen at dette krever dispensasjon fra § 11 i vannressursloven. Statsforvalteren er myndighet, og må kontaktes dersom det er tvil om tiltak i en kantsone krever dispensasjon.

NVE er myndighet etter § 8 i vannressursloven og skal vurdere om andre tiltak er konsesjonspliktige. Jfr. NVE sin veileder 1/2017.

En kan ikke se bort fra at det periodevis går anadrom fisk i Tøndergårdsbekken. Jfr. i den sammenheng forskrift om fysiske tiltak i vassdrag og § 7 i lakse- og innlandsfiskloven. Fiskens frie vandringsveger og gyte-, oppvekst- og leveområde må ikke forringes eller endres uten etter tillatelse.

Det er registrert oter i Retiroskogen. Ofte velger oter vassdrag ved næringssøk.

Som bildet under viser har ikke starten av anleggsarbeidet ved og i Tøndergårdsbekken blitt slik som det burde. Denne utfordringen bør også bli en del av det videre utredningsarbeidet der ikke bare vannressursloven er aktuell, men også plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven. Jfr. § 6 i naturmangfoldloven om aktsomhetsplikten.

Bekkekant uten vegetasjon der stein er tippet ut i vassdraget

Fra omtrent det samme området i mai 2022. Bekken til høyre

Avbøtende tiltak

Det er positivt at saksutredningen opplyser at etter at ledningene er lagt, skal berørte vegarealer og øvrige arealer tilbakeføres til en tilstand som tilsvarer forholdene før arbeidene startet.

Vi regner det som lite realistisk at det er mulig å tilbakeføre arealene i Retiroskogen til en tilstand som tilsvarer forholdene før arbeidene startet. Det mest realistiske er å ta nødvendige miljøhensyn under anleggsarbeidet for å forebygge omfattende og kostbare avbøtende og begrensede tiltak i ettertid.

Det vil likevel være nyttig å registrere deler av naturmangfoldet og andre verdier på forhånd for å ha kunnskap om behovet for mulige avbøtende tiltak.

Det bør også nevnes at når røttene til de store trærne langs ledningstraseen blir skadet vil dette gå ut over både helsetilstanden og faren for vindfelling.

Vi er klar over at det tidligere er utført inngrep nederst ved E39, men omfanget av inngrep oppover langs Tøndergårdsbekken har nå blitt vesentlig mer omfattende.

I dette hjørnet av Retiroskogen var det tidligere små svartorplanter. Mortreet er en gammel svartor som står mellom gangveien og hovedveien. Jfr. 14 på kart på side 3.

Videre arbeid

Vi vil rå til at det blir brukt både naturfaglig, landskapsfaglige og kulturfaglig kompetanse i det videre planleggingsarbeidet.

Vi ser også behov for at kommunen krever at Molde vann og avløp utarbeider detaljerte kart som grunnlag for en ny saksutredning.

Kum der de gamle rørene ligger 30 m fra Retirovegen. I dette området er det flere unge asketrær. En art som er vurdert som sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for arter. Inngrep her krever særskilt aktsomhet og må unngås.

Krav om oppsettende virkning etter forvaltningsloven § 42

Naturvernforbundet krever med dette at klagen gis oppsettende virkning i medhold av forvaltningsloven § 42, og at anleggs- og gravearbeidene stanses med øyeblikkelig virkning i påvente av klagebehandlingen.

Vi vil begrunne kravet med at arbeidene innebærer ytterligere irreversible skader på natur- og landskapsverdiene som ikke lar seg gjenopprette ved en eventuell omgjøring av vedtaket. Formålet med klagen vil dermed forspilles.

Hensynet til å avverge uopprettelig miljøskade må veie tyngre enn tiltakshavers interesse i kontinuerlig fremdrift. Vi ber om et snarlig, særskilt vedtak på dette punktet.

Vennlig hilsen

Naturvernforbundet i Molde

Kopi: Møre og Romsdal fylkeskommune, kulturavdelingen post@mrfylke.no
Statsforvalteren i Møre og Romsdal, sfmrpost@statsforvalteren.no

Leder: Kristin Glæstad Vonheim, Skrenten 16G, 6411 Molde, telefon 93 68 56 10
E-post: molde@naturvernforbundet.no Naturvernforbundet i Molde er på Facebook og Instagram
Nettet: <https://naturvernforbundet.no/moreogromsdal/lokallag/molde/>

Org. nr. 919 666 846